

GÂNDURI LA O ANIVERSARE

de Cristian Ioanide

Stimați cititori,

Revista *Romanian Tribune*, cu redacția în Chicago (editor Steven Bonica), este o soră bună a revistei noastre. Ceva mai tânără, *Romanian Tribune*, având o aceeași frecvență de apariție ca noi, se află acum în fața unui număr rotund: 150. Iar aceste numere rotunde creează întotdeauna un prilej de reflecție.

De pildă, în privința unei noi publicații periodice te întreb, în mod legitim: Care este rostul apariției ei? După părerea mea, *Romanian Tribune* apare într'un oraș în care chiar dacă populația românească nu este la fel de numeroasă precum cea din New York are, în schimb, trăiri mai intense decât simlarea ei newyorkeză. Poate că unora dintre dumneavoastră afirmația mea ar putea să vă apară hazardată. Dar eu când am făcut-o, m'am gândit la un parametru care mie îmi spune multe cu privire la viața unei comunități etnice și anume: numărul de biserici. În acest sens, aflu de la televiziunea română din Chicago că, în orașul lui Al Capone și al traficantilor de alcool și droguri, funcționează 18 biserici românești. Adică mult mai multe decât în strălucitorul New York, capitala românismului american.

Nu trebuie neapărat să fii un tip religios ca să tragi din această comparație o concluzie îmbucurătoare pentru comunitatea română din Chicago. Bisericile exilului, al oricărui exil, nu sunt *numai* niște așezăminte religioase (precum așezămintele similare ale țării gazdă), ci au și un puternic rol social. Ele nu răspândesc numai Cuvântul Evangheliei, ci au o permanentă grijă (sau așa ar fi normal să fie) de cei săraci (pentru că pe săraci îi aveți totdeauna cu voi), de cei exasperați de greutățile vieții de pe un alt meleag (*veniți la Mine, toți cei trudiți și împovărați și Eu vă voi da odihnă*) și de noii veniți, cu adaptarea lor. Dar poate că, cel mai important element social al Bisericii în Exil, este de a face pace pe pământ între cei aflați în conflict, fără a apela la Justiția țării gazdă sau la legi votate prin parlamentele locale. Căci justiția Bisericii în Exil pătrunde întotdeauna mai profund, dar și cu mai multă gingășie, în miezul diferitelor probleme litigioase.

Dar Biserica Exilului, oricât de complexă și înțeleptă ar fi ea, nu poate îndestula toate însetările de spiritualitate ale unei insule comunitare, și asta mai ales într'o epocă a celei mai variate comunicări. De aceea, la menținerea unei spiritualități alese e nevoie să contribuie și televiziunea, radioul, internetul, cenaclurile, talk-showurile, presa scrisă. (Chiar acum, pe când scriu aceste rânduri, un om plin de suflet, Adrian Turcu din Portland, mi-a telefonat cu o bucurie nedisimulată, că, pe unul dintre canalele comunitare de aici, va urma un ciclu de documentare despre viața și opera Rev. Richard Wurmbrand, unul dintre "cei 10 mari ai României", evident în limba română.)

Când mă gândesc la presa scrisă românească din Statele Unite am întotdeauna o strângere de inimă. În decursul timpului, au apărut multe, multe publicații, unele dintre ele chiar de excepție, dar care au sucombat rând pe rând, și asta nu chiar din cauza lipsei banilor. Ci din cauza modului în care, la un moment dat, au acceptat să se exprime. Dacă într'o biserică, cei mai mulți dintre membrii ei manifestă, în mod normal, același set de idei, presa scrisă, adresându-se unui public cu confesiuni și concepții diverse, este supusă, inevitabil, unui tir neconținut venit din toate direcțiile.

În fața unei asemenea situații, se pot adopta mai multe strategii publicitare. Se poate adopta un punct de vedere unic de la care nu se cedează o fărâamă, fără nici o discuție. Același punct de vedere unic poate fi adoptat, dar acceptând dialogul cu părerile contrare. Se poate construi o publicație-forum care să permită, în limitele decenței și rezonabilului, prezentarea unor puncte de vedere multiple, dând astfel posibilitatea cititorului să aleagă și să păstreze ce este bun pentru sine. Și enumerarea poate să continue

...

Mai există posibilitatea unei strategii facile și ipocrite (asta doar dacă nu cumva avem de-a face cu retardați) în care o publicație acceptă să tipărească nu idei noi ale autorilor ei, ci ceea ce gândesc deja o mare parte dintre cititorii leneși. Or, cititorul leneș român din Exil este produsul fidel al auto-victimizării. "Sunt frumos, deștept, înalt și modest", spune el, "și totuși nimeni din țara asta nu mă bagă în seamă. Sunt un nefericit vrednic să-mi plâng soarta".

Dacă acest cititor s'ar opri numai aici, lucrurile n'ar sta chiar atât de prost. Dar nenorocirea face că, de cele mai multe ori, aceste victimizări, care sunt în fond niște "răsfățuri", se transformă în complexe de ...

superioritate. Și de aici până la gratuita expresie “sunt mândru că sunt român” nu mai e decât un pas.

Acceptând să cânte în strună unui astfel de cititor, o publicație a Exilului merge cu pași siguri către moarte.

În acest sens am să dau un exemplu devenit clasic. E vorba de săptămânalul *Lumea Liberă* din New York, condus pentru douăzeci de ani de memorabilul cuplu: Dan Costescu – Cornel Dumitrescu și despre care profesorul Vladimir Tismăneanu afirma că polarizase cele mai active condeie ale Exilului Românesc, în frunte cu Liviu Cangeopol.

Lumea Liberă a fost o publicație care a sfârșit tiparele jurnalismului românesc de pretutindeni. Atitudinea ei critică, dar plină de onestitate, a făcut-o să fie mereu pe biroul președintelui Emil Constantinescu (nescutit defel de critică el însuși) ca un barometru al politicii din România-de-tranziție. Și îmi aduc aminte că, după multă vreme de similaritate a părerilor, chiar cei doi co-editori au început să manifeste divergențe, care... culmea ... erau expuse chiar în cadrul aceleiași publicații.

Și *Lumea Liberă* era o publicație vie. Și a rămas vie până când, printr'un concurs nefericit al împrejurărilor, ea a încăput pe mâna unui Timotei Ursu, un narcisist prin excelență, preocupat de succesul rapid și ieftin. El a schimbat radical strategia critică a publicației, cu un “dacism” festiv, demn de Ceaușescu și de protocroniști, și făcând întru totul pe placul cititorului “frumos, deștept, înalt și modest”, care voia să fie mândru că e român încă de la Burebista.

În mai puțin de doi ani, părăsită de majoritatea condeielor de valoare și de adevărații cititori, *Lumea Liberă* murea cumpărată, pare-se, de doi pesedei de-ai lui “Bombonel” Năstase, pentru a fi aruncată la gunoi. Nu i se puteau uita cei douăzeci de ani de critică onestă. Și chiar dacă încăpuse pe mâinile unui nevolnic, trebuia arsă până și amintirea ei.

Chiar dacă *Lumea Liberă* a dispărut în neant, cu concepția ei sănătoasă despre spiritualitatea românească, înșelătorul “sunt mândru că sunt român” a rămas, și încă plin de vivacitate. E destul să deschizi pe internet un portal cu această problemă și veți da peste dispute aprinse, purtate într'un limbaj mai mult sau mai puțin academic. Iată câteva mostre:

*Citind prin paginile acestui portal am întâlnit multe păreri nefavorabile românilor. Unele din ele chiar extrem de acuzatoare, ba chiar **revoltător de ponegritoare(!) la adresa românilor.***

Am spus și eu uneori, că problema României sunt românii însăși (!), fără să susțin însă niciodată că problema ar necesita o soluție radicală, violentă, și nici măcar rapidă.

România este un fenomen unic, cel puțin în Europa, atât datorită istoriei sale, cât și a trăsăturilor culturale specifice. Cu istoria sa de peste 2000 de ani, întrece multe din popoarele țărilor moderne ale continentului, temperamentul său fiind puternic marcat de această longevitate(!). Rămâne, probabil, să cumpănim în ce măsură prevalează, în ochii fiecăruia dintre noi, acele aspecte pe care le considerăm bune, pentru a fi mândri că suntem români, sau cele pe care le considerăm rele, pentru a ne codi să afirmăm că suntem români.

Ai atins însă un punct interesant care poate ar putea primi mai multă atenție de la cei mai de specialitate sau mai bine pregătiți în ale istoriei.

Limba română a fost atestată pentru prima dată pe la 1500. Țara Românească a apărut prin secolul 13-14. Mai înainte teritoriile au fost ocupate de care a apucat (de la huni la bulgari), și ulterior tot așa a fost până la 1859 când a fost format Regatul României(!). Mai mult de atât, a fost chiar Rumania și rumâni, și doar ulterior s-a schimbat în România și români. Eu știu foarte bine ce am fost învățat la școală vis a vis de cei 2000 de ani de existență, dar dacă e să vorbim la concret, nu prea sunt ei chiar 2000.

Eh, se pot aduce 1001 de argumente pro si contra, de ce ar trebui sau de ce NU ar trebui să fim mândri de România. Si nimeni, probabil, nu poate încerca să conteste cuiva dreptul de a aloca unora sau altora dintre motive o greutate pe măsura inimii, experienței și culturii generala a celui care le evaluează. Momentul apariției conștiinței naționale, evoluția limbii române și desemnarea acesteia cu termenul actual pot fi, evident, discutate și plasate într-un loc sau altul pe axa timpului.

Dar, zic eu - și referindu-mă doar la cel mai evident argument - pot fi greu contestate rădăcinile latine ale limbii române și prin ele cei aproape 2000 de ani de continuitate a poporului pe care acum îl numim român. Că îi spunem azi român, iar ieri a fost rumân sau altfel? Vorbeam de longevitatea și, implicit, continuitatea acelui popor a cărui limbă păstrează amintirea limbii latine în mai mare măsură decât italienii și numită azi limba română, pe teritoriul denumit azi România.

De altminteri, sentimentul apartenenței la un popor sau altul, dincolo de manifestarea concretă a limbii,

este puternic subiectiv. **Poți simți că aparții, după o vreme, și altui popor sau altei culturi, dar rădăcinile vor rămâne pentru totdeauna înfipte în cultura în mijlocul căruia te-ai născut.** În cel mai bun caz, poți ajunge să consideri proprie și cultura (și limba?!) țării adoptive, ajungând să simți că ai două patrii, sau că **aparții unui cerc mai larg decât al poporului de origine.**

Deci, problema longevității poporului numit astăzi român este falsă, votarea propusă încearcă doar să arate pregnanța unei anumite direcții a unui sentiment subiectiv, acela de a fi sau nu mândru că suntem români.

Desigur, pot exista nunațe și rezerve în privința acestui sentiment, **dar este totuși vorba de un sentiment...**

Corect! Cum să susțină un străin că istoria poporului român e mai lungă de 2000 de ani, dacă un român sadea spune: "Eu știu foarte bine ce am fost invatat la scoala vis a vis de cei 2000 de ani de existența, dar dacă e să vorbim la concret, nu prea sunt ei chiar 2000."

Pe tema longevității națiunii române (nu de a statului și a formațiunilor sale vorbesc, care într-adevăr au apărut mai târziu și pe care pare să le confunzi cu națiunea însăși - deși statul nu este egal cu națiunea) se poate discuta foarte mult, analizând-o de exemplu prin prisma deosebirilor "de fire" dintre un popor tânăr și energic, dar nu foarte înțelept (în general), și unul vechi și înțelept.

Deci, așa cum am mai spus, prin voturile de mai sus putem analiza doar un sentiment, o stare de spirit: suntem sau nu mândri că suntem români. Obținem o statistică și gata (dacă obținem...). Iar motivațiile uneia sau alteia din aceste stări de spirit pot forma subiectul unui alt forum...

"Cu vreo doi ani în urmă am asistat, în Viena, la o conferință despre limba română susținută de profesorul Metzeltin, romanist de seamă la universitatea din același oraș", își amintește scriitorul Mircea Țuglea. "Folosindu-se de un bogat material ilustrativ, din care nu lipseau extrase din cronicile Moldovei, din idiolectul latinizant al lui Cantemir, dar și din presa românească actuală, profesorul Metzeltin concluziona că, după o lungă perioadă de formare, limba română este o limbă perfect europeană, capabilă să exprime nuanțele conceptuale cele mai subtile. Aceasta încheiere i-a revoltat de-a dreptul pe românii prezenți în sală, care se întrebau cum de-a "îndrăznit" lingvistul să nu amintească de reușitele literare ale limbii noastre, de marea ei vechime, de tulburătorul ei farmec". (...) "Merită totuși să ne întrebăm care filosof sau lingvist român, în afară de mitizanții naționaliști, a încercat să fundamenteze "științific" valoarea limbii române în absolut". (...) **Trebuie să recunoaștem că toate acestea țin mai mult de "patriotism" decât de vreo metodă "științifică".** (...) Dar dacă, să zicem, naționalismul (sau "patriotismul") erau legitime în mod "autentic" până către sfârșitul secolului trecut, subsumate idealurilor de unitate și libertate națională, în epoca interbelică ele devin cam suspecte". (...) "Întrebarea retorică, dar atât de adevărată, a lui Emil Cioran ("cum poți să fii român?"), ar trebui și ea reformulată: "cum poți (în ce fel) să mai fii român"? Să continui să fumegi "eroic" într-o limbă de lemn care-ți maschează absența din real, **sau să te iei în serios ca român, și cetățean al lumii totodată?**"

Căci "patriotismul" prea vocal trădează, după părerea mea, ipocrizia și populismul. De aceea Talleyrand spunea: "Patria e ceva la care trebuie să te gândești zilnic și despre care nu trebuie să vorbești niciodată", iar Ernest Renan: "Patriotismul este un referendum zilnic".

Și, în sfârșit, savantul C. Rădulescu Motru, vrând parcă să fundamenteze spusa profesorului Metzeltin, spunea cu un veac în urmă: "Suntem reprezentanții unui neam care se găsește în epoca în care s-au găsit multe alte neamuri înainte de noi, și în care se găsesc și se vor găsi încă multe altele cu noi și după noi; **în epoca de pregătire a unei culturi viitoare.** Unde vom ajunge? La o cultură română, dacă împrejurările vor permite; sau, mai bine zis, dacă energia noastră va permite. Acesta este primul răspuns al științei. (...) Găsindu-se în epoca de pregătire a unei culturi viitoare, neamul nostru este stăpânit de tendințele care au stăpânit și stăpânesc și pe celelalte neamuri în cursul acestei epoci. **Noi nu trebuie să uităm că suntem în căutarea cunoașterii de noi înșine, iar nu în desfășurarea acestei cunoașteri; noi clădim încă la edificiul culturii noastre și suntem departe de a fi isprăvit.** Ce au făcut alte neamuri, care și-au desăvârșit cultura, aeea vom face și noi. Și ce au făcut alte popoare, în cursul pregătirii culturii lor, acea vedem petrecându-se la noi astăzi. Legile generale ale evoluției culturii neamurilor toate se aseamănă și ele vor fi și ale culturii noastre".

Scriam în mesajul aniversar pe care l-am trimis revistei Romanian Tribune:

"Fariseul ce se ruga lângă vameșul păcătos ("... eu postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate veniturile mele"), poate că avea puțină dreptate să zică: "Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt

ca ceilalți oameni ...”. Dar un român de ce și-ar ridica ochii în rugăciune, zicând: “Doamne, Îți mulțumesc că sunt român!”?

A fi român e un datum al problemei, al temei cu care te naști, și nu e nicidecum încununarea unei alergări câștigate sau finalul fericit al unui concurs cu premii. E una dintre acele date din fișa noastră personală, care dacă nu este asociată cu cel puțin o alta, nu ne dă nici un indiciu asupra valorii. Căci pot fi români care, aici, pe meleaguri străine, au salvat oameni de o altă naționalitate din mari neazuri și catastrofe. După cum pot fi români care fură și ucid blândește lebede de pe lacul Palatului Habsburgic din Viena.

Sunt mândru că sunt român o auzi de obicei din gura celor care au impresia că valoarea la români se nivelează conform principiului vaselor comunicante. Deci, dacă Brâncuși a fost mare, și eu sunt la nivelul său.

Sunt mândru că sunt român este de asemenea o caracteristică a celor care neavând idei proprii răscolesc trecutul glorios într'un folos meschin, umplându-l de furie pe Eminescu:

*O, eroi! care-n trecutul de măririi vă adumbriseți,
Ați ajuns acum de modă de vă scot din letopiseți,
Și cu voi drapându-și nula, vă citează toți nerozii,
Mestecând veacul de aur în noroiul greu al prozii.*

Sunt mândru că sunt român spun cei care, printr'o muncă susținută și onestă, au reușit să strângă mai mulți dolari decât conaționalii lor, și care nu realizează că această bunăstare e un miracol, un har dumnezeiesc. Ci ei sunt convinși că asta e o bine meritată răsplată. Și atunci nu-i 'normal' ca ei, dându-și obolul la biserică din prisosul lor, să zică: Mai domol, părinte sau pastore, cu păcatele, căci noi ni le-am absolvit prin muncă proprie, plină de demnitate și inteligență! Iar "inteligența", desigur, și-au plămădit-o singuri...

M'am întrebat de multe ori: de ce acest slogan *sunt mândru că sunt român*?!

Cred că, cei care au o gândire de tipul *sunt mândru că sunt român* își închipuie că Cel care ne-a creat nu ne consideră ca individualități ce compun un popor, ci doar ca un popor. Pur și simplu. Și atunci, poporul din care făcea parte Constantin Brâncoveanu, cel ce s'a jertfit pentru credința sa, musai să fie în totalitatea sa, de la bunic la nepot, un popor teofor, un popor purtător de Dumnezeu.

Numai că această asumare nu este dreaptă, pentru că *omul bun scoate lucruri bune din vistieria bună a inimii lui; dar omul rău scoate lucruri rele din vistieria rea a inimii lui*. Iar asta e valabil pentru fiecare în parte. Și de aceea, *în ziua judecării, oamenii vor da socoteală de orice cuvânt nefolositor, pe care-l vor fi rostii*. Or, cuvintele noastre diferă de la unul la altul. Și de aceea un popor nu poate fi luat în considerare în totalitatea sa.

Mai cred, de asemenea, că, cei care au o gândire de tipul *sunt mândru că sunt român* nu cunosc în profunzime noțiunea de "aproapele nostru" și își închipuie simplist că sângele o realizează în mod automat. Numai că "apropierea" nu e ceva care să țină de materie, ci mai degrabă de spirit. Și din această cauză, savanții sociologi de astăzi consideră că, fiecare om, indiferent de etnie, aparține culturii, deci spiritualității, de care se simte cel mai apropiat sau legat. Au fost, și sunt și astăzi, neromâni care s'au alipit de cultura română, după cum sunt români neaoși care se simt mai bine în cadrul altor culturi. "Cine se aseamănă se adună", după cum zice un adagiu francez, pentru că fiecare dintre noi simte, în mod natural, cine-i este aproapele.

Și încă mai cred că, cei care au o gândire de tipul *sunt mândru că sunt român* sunt aceia care se tem să se privească pe sine într'un mod onest și critic, deducându-se cu un narcisism malign. Iar acest neaz îi face să-și reufuze orice îmbunătățire valorică, din păcate. Pentru ei și pentru neamul românesc."

Adevărul e că, ceea ce s'a întâmplat la Babel a divizat pe oameni în națiuni. Numai că, această diviziune nu a creat niciodată un numitor comun la nivel etnic, astfel încât componenții unui popor să poată avea în totalitatea sa absolută aceleași caracteristici, bune sau rele. În orice moment istoric, în cadrul aceluiaș popor, va exista și bine și rău. Iar binele își va urma întotdeauna calea sa îngustă, pe când răul și-o va alege pe cea largă, pentru a putea zburda în voie.

Iar criteriul pe baza căruia se face această diviziune a fost cântat de îngeri la Nașterea micului Isus: *Slavă lui Dumnezeu în locurile prea înalte și pace pe pământ între oamenii plăcuți Lui*.

Cei "plăcuți Lui" ar putea să zică că "sunt mândri" pentru asta. Dar ei n'o fac. N'o fac pentru că Cel pe care Îl urmează a dat dovadă pe pământ de o imensă modestie: *Saltă de veselie, fiica Sionului! Strigă de bucurie, fiica Ierusalimului! Iată că Împăratul tău vine la tine; El este neprihănit și biruitor, smerit și călare pe un măgar, pe un mânz, pe mânzul unei măgărițe*.

Iar ceilalți, în loc să fie îngrijorați, sunt mândri de 'condiția' lor. Iar această mândrie absurdă le ia de tot mințile.

"De aceea, mă bucur că, în vidul creat de dispariția Lumii Libere, un spirit de excepție, plin de voluntariat civic și idealism creștin, prietenul meu **Steven BONICA**, a construit, cu curaj și migală, cea mai echilibrată și elaborată revistă a Nordului American: **ROMANIAN TRIBUNE**, și una dintre cele mai valoroase publicații ale românilor deșărați de pretutindeni.

La atingerea numărului 150, împreună cu editorii și prietenii mei Mircea Lubanovici și Beni Lucescu, îi urez acestei reviste să păstreze pentru totdeauna idealismul ei de tinerețe și să înmulțească "talantul" de înțelepciune care i-a fost dat.

La mulți ani, Romanian Tribune!
